

سعید اشیری، رئیس پارک علم و فناوری دانشگاه آزاد در گفت وگو با «فرهیختگان» تشریح کرد

جزئیات سهامداری پارک دانشگاه آزاد در باسلام، باکسیت و روناد

■ استان ۱۵ «فن بازار نوآوری و کارآفرینی» دانشگاه را توسعه می‌دهند

سارا طاهری، خیرینکار گروه دانشگاه

در تمام دنیا پارک‌های علم و فناوری با هدف کلی توسعه فناوری و کسب‌وکارهای دانش محور تشکیل شده‌اند و با توجه به وضعیت محیطی و سیاستگذاری‌های کلان در سطح داخلی و خارجی پارک، چشم‌اندازها و مأموریت‌های متفاوتی را دنبال می‌کنند. پارک علم و فناوری دانشگاه آزاد نیز اولین پارک غیردولتی است که به عنوان یکی از بازیگران اصلی زیست‌بوم فناوری در کنار سراسراهای نوآوری، مراکز رشد و مراکز تحقیقاتی دانشگاه تلاش دارد تا بستری مناسب برای رشد و توسعه فناوری در کشور و منطقه را فراهم آورد. از سال تأسیس این پارک بیش از ۱۰ سال می‌گذارد و از آبان ماه سال گذشته مدیریت آن به دست سعید اشیری سپرده شده است. او دارای مدرک دکتری سیاستگذاری فرهنگی است که دارای سوابقی از جمله عضو هیئت‌مدیره گروه اقتصادی تأبیر و مدیرعامل شرکت سرمایه‌گذاری دانش‌بنیان معنا است. اشیری در شش ماهی که سکان پارک علم و فناوری دانشگاه را به دست گرفته اقدامات زیادی انجام داده که گام اول آن اسفندماه سال گذشته اتفاق افتاد و ۱۰ شعبه پارک علم و فناوری دانشگاه آزاد در واحدهای تهران مرکزی، تهران جنوب، تهران شمال، تهران غرب، شهرقدس، اسلامشهر، ورامین، رودهن، شهرهایر و پردیس افتتاح شد. اشیری حالا در گفت‌وگو با «فرهیختگان» می‌گوید در گام بعدی فعالیت‌های پارک در ۱۲ استان، توسعه پردیس‌های استانی در دستورکار قرار دارد و تا پایان امسال، نیمی از استان‌های کشور (۱۵ استان)، «فن‌بازار نوآوری و کارآفرینی» دانشگاه را توسعه خواهند داد. مشروح این گفت‌وگو را در ادامه از نظر می‌گذرانید.

■ ■ ■

آبان سال گذشته بود که شما به عنوان سرپرست پارک علم و فناوری دانشگاه آزاد منصوب شدید؛ در آن زمان چه میزان نسبت به جهت‌گیری‌های اخیر دانشگاه آگاهی داشتید؟ در مدت ۶ ماهی که منصوب شدید آیا ارزیابی شما از حوزه علم و فناوری دانشگاه آزاد با آنچه در ذهنتان داشتید مطابقت داشت؟

شناخت قبلی من از دانشگاه آزاد دست‌کم از دو زاویه برای خودم برجسته‌تر بود؛ یکی، اسناد سیاستی دانشگاه بود و طبعاً به‌خاطر رشته دانشگاهی بنده (سیاست‌گذاری)، این موضوع برایم مهم بود و دوم، گستره وسیع دانشگاه و تعداد بالای دانشجویان و استادان و شبکه‌های بزرگ واحدهای دانشگاهی؛ در این شش ماه و اندی، مدام با زوایا و ظرفیت‌های گسترده دانشگاه آشنا‌تر شده‌ام و پنهان نمی‌کنم که در مواردی غافلگیر هم شده‌ام.

اکنون پتانسیل‌های فناوریانه دانشگاه آزاد را چطور می‌بینید؟

می‌توانیم از طیف وسیعی از ظرفیت‌ها و قابلیت‌های فناوریانه دانشگاه بحث کنیم به این معنا که دانشگاه چه داشته‌ها و دستاوردهای مهم و فناوریانه‌ای را به دست‌ست آورده است. اما باید در خاطر مان باشد که همواره ظرفیت‌های ما در یک سازمان، در چهارچوب نگاه ما به مأموریت‌ها و چشم‌اندازها، معنای خاص‌تری پیدا می‌کنند و شاید برخی موارد برای یک سازمان، ظرفیت و قابلیت باشد و برای سازمان دیگر، عملاً یک چالش سازمانی باشد. با این حال، بر اساس مأموریت‌های کلیدی در دانشگاه آزاد اسلامی که در سند تحول و تعالی هم به آن اشاره شده، ما با فهرست مفصلی از ظرفیت‌های کلی روبه‌رو هستیم که عبارتند از «سرمایه انسانی عظیم و متنوع در سه سطح استادان، دانشجویان و کارمندان دانشگاهی»؛ «تجربه و توان دانشی با تمرکز بر سه حوزه آموزش، پژوهش و کاربست علم»؛ «زیرساخت‌های فیزیکی گسترده متناسب با زیست‌بوم دانشگاه در ایران و برخی کشورها»؛ «گستره ملی و توزیع فراگیر جغرافیایی مراکز و واحدهای دانشگاهی در کشور»؛ «زیست‌بوم نوآوری» و نهایتاً «عزم و جهت‌گیری راهبردی برای تحول و تعالی». در این فهرست، در کنار کارهای کلیدی و مهمی که تاکنون

در دانشگاه انجام شده است، جای «ظرفیت‌های فناوریانه» برجسته نیست و نیازمند تلاش و مجاهدت کلیدی است.

این مسئله، البته یک مسئله عمومی و تاریخی است در ایران؛ یعنی عملکرد وزارت عتف و معاونت علمی هم به همین عارضه دچار است. فراتر از این، همین نکته در «پایانه گام دوم» به رادیکال‌ترین و انتقادی‌ترین شکل ممکن، گوش‌زد شده است؛ آنجا که رهبر گرامی فرموده‌اند: «گفته شده است که ایران از نظر ظرفیت‌های استفاده‌نشده طبیعی و انسانی در رتبه اول جهان است.» پیداست در فضای دانشگاهی ما، این چالش، وضعیت برجسته‌تری پیدا می‌کند. در همین بیانیه، درباره «مهم‌ترین ظرفیت ملی» آمده است: «مهم‌ترین ظرفیت امیدبخش کشور، نیروی انسانی مستعد و کارآمد با زیربنای عمیق و اصیل ایمانی و دینی است.»

با این وصف، در دانشگاه‌های ما و از جمله در دانشگاه آزاد اسلامی، به همان میزانی که استادان و دانشجویان و کارمندان دارای انگیزه، متخصص و مؤمن، حضور دارند و پرشمار هستند، ظرفیت‌های پیشرفت فناوریانه و نوآوری وجود دارد و مسئولیت بنده و همکاران دیگر در برابر این سیل خروشان و ارزشمند، بزرگ‌تر و خطیرتر می‌شود؛ بنابراین ما در زیست‌بوم دانشگاه آزاد، با یک ظرفیت استثنایی و جهانی از نیروهای انسانی مستعد و کارآمد روبه‌رو هستیم که هنوز نتوانسته‌ایم حق آن را ادا کنیم؛ هرچند عزم کرده‌ایم برای شکوفایی آن و تلاش‌های مهمی هم آغاز شده است.

پارک قرار است در دوره جدید چه نقشی در اکوسیستم فناوری دانشگاه آزاد ایجاد کند؟ این نقش آفرینی جدید چه تفاوتی با مدل فعالیت قبلی دارد؟

سؤال خوب و جالبی پرسیدید؛ ببینید ما در سیاست‌های نوآوری، همواره این قاعده کلیدی را باید در نظر بگیریم که «تجویز سیاست‌ها» باید بر پایه «نظریه سیاستی» باشد؛ بنابراین وقتی از پارک علم و فناوری دانشگاه، می‌پرسید نقش تو چیست؟ می‌گویم سیاست‌های من، نقش من را توضیح می‌دهند؛ و اگر بپرسید منبای این سیاست‌ها چیست؟ من باید از نظریه سیاستی خاصی صحبت کنم که این سیاست‌ها بر پایه آن برآمده‌اند و طرح شده‌اند. به‌طور خلاصه و فشرده، نظریه سیاستی ما در پارک ذیل این عنوان طرح می‌شود: «رشد کارآفرینی بر پایه شتاب نوآوری.» این نظریه، بر بنیاد فرهنگ، شکل می‌گیرد و نهایتاً به شکوفایی اجتماعی ختم می‌شود. شتاب نوآوری و رشد کارآفرینی، هر دو بر اساس دو مفهوم پایه صورت‌بندی می‌شوند: «ظرفیت نوآوری» و «ظرفیت کارآفرینی»؛ به سخنی دیگر، شتاب نوآوری به ظرفیت نوآوری و رشد کارآفرینی به ظرفیت کارآفرینی در نهاد دانشگاه وابسته است. در ظرفیت نوآوری و ظرفیت کارآفرینی، ما با دو مفهوم سیستماتیک روبه‌رو هستیم که هر دو، ورودی‌هایی را دریافت می‌کنند و آن‌ها را به خروجی‌های مشخص، مبدل می‌کنند؛ بنابراین تفصیل این نظریه سیاستی، درباره این است که در چه شرایطی و با چه ورودی‌هایی و با چه سازوکارهایی، به چه خروجی‌هایی می‌انجامند.

به‌طور خلاصه منظور از ظرفیت نوآوری، انواع قابلیت‌ها برای تولد و رشد و بلوغ ایده‌های جدید است و ظرفیت کارآفرینی نیز به معنای قابلیت‌های متناسب با ایجاد کار و فرایند سازماندهی کار است. مهم‌ترین ورودی‌های این دو ظرفیت کلیدی، نیروی انسانی، تأمین مالی، زیرساخت، تقاضا، قراءد و نهاده‌ها و مشوق‌هاست و بر پایه میزان کمی و کیفی این ورودی‌ها، خروجی‌های نظام‌های نوآوری و کارآفرینی معلوم می‌شود. بر پایه این نظریه سیاستی، هم سیاست‌های جدید پارک را طرح می‌کنیم و هم تمایزهای دوره جدید با ادوار پیشین را معلوم می‌کنیم.

در مدت ۶ ماه گذشته مهم‌ترین اقداماتی که انجام داده‌اید چه بوده است؟ اولویت‌های جدید پارک و مهم‌ترین اتفاقاتی که در این مدت افتاد چه بوده؟

مهم‌ترین کاری که در شش ماه گذشته در پارک انجام دادیم، «بازسازی سیاستی پارک» برای «نقش‌آفرینی گسترده و مؤثر» در دانشگاه بوده است؛ و بیش از همه نقش آقای دکتر طهرانچی، رئیس محترم دانشگاه، در این دوره بسیار کلیدی و امیدبخش بوده است. اکنون پارک علم و فناوری دانشگاه، دچار یک تحول معنایی شده است که از آن به «فن‌بازار نوآوری و کارآفرینی» یاد می‌کنیم. واژه و مفهوم پارک، یک تعبیر و نگاه وارداتی است و ما تلاش می‌کنیم آن را با فضای داخلی دانشگاه و نیازها و مسئله‌های خودمان بازن تعریف کنیم. اگر بخوام در نقش آفرینی مؤثر و جدید پارک برای تحقق اولویت‌های آن سخن بگویم، بیش از همه باید از لایه مأموریت و چشم‌انداز جدید پارک را بیان کنم.

بر پایه بیانیه مأموریت، پارک، نهادی تخصصی است برای رشد و پیشرفت زیست‌بوم نوآوری و کارآفرینی و اشتغال دانش‌بنیان در دانشگاه با سازوکارهای حاکمیت شرکتی؛ پارک، زیرساخت‌ها و نهادهای مختلف از جمله نهادهای مالی، آموزشی، پژوهشی، حقوقی و توسعه فناوری و بازار را برای رشد ظرفیت نوآوری و کارآفرینی و اشتغال دانش‌بنیان ایجاد می‌کند و بهره‌گیری از این نهاده‌ا را به‌طور مداوم تسهیل می‌کند؛ پارک، بستر مهم و نقش‌آفرین در کنش اجتماعی دانشگاه است که در طول کنش‌های دیگر (آموزش و پژوهش و کاربست علم) قرار دارد؛ و نهایتاً پارک در پی رشد امیدآفرینی برای دانشجویان و استادان دانشگاه است به‌نحوی که درپچه ورود موفق آن‌ها به جامعه فردا باشد.

در بیانیه چشم‌انداز نیز آمده است که پارک در افق سال ۱۴۰۸، پیشران و پشتیبان دانشگاه آزاد اسلامی در حوزه نوآوری و کارآفرینی است؛ و بر پایه این تلاش، دانشگاه بزرگ‌ترین زیست‌بوم نوآوری و کارآفرینی (بر پایه شاخص‌هایی چون جمعیت نوآوران و نوآوران، حجم، گستره و تعداد سرمایه‌گذاری‌های نوآورانه) در کشور است.

طبعاً منطق اولویت‌گذاری مسا در پارک باید بر اساس مأموریت و چشم‌انداز تعریف می‌شد؛ این اولویت‌گذاری در «سیاست‌های کلی» و «سیاست‌های اجرایی» پارک، قابل گزارش و ارزیابی است.

تا اینجا ی گفت‌وگو، شما از پایه‌های شکل‌گیری اولویت‌های جدید پارک بحث کردید که بیش از همه در نظریه سیاستی «رشد کارآفرینی بر پایه شتاب نوآوری» طرح شد. لطفاً این اولویت‌ها را بر اساس سیاست‌های کلی و سیاست‌های جدید پارک توضیح دهید.

مادر هیئت‌رئسه پارک و بر اساس نظریه سیاستی «رشد کارآفرینی بر پایه شتاب

نوآوری» مجموعه‌ای از «سیاست‌های کلی و اساسی» و «سیاست‌های اجرایی» را برای پارک تدوین کرده‌ایم. به‌طور خلاصه، سیاست‌های کلی و اساسی پارک عبارتند از «توسعه کالبدی و زیرساخت‌های فیزیکی» با تأکید بر پیش‌بینی و ایجاد زیرساخت‌های تطبیق‌پذیر برای شرکت‌های فناوری و علاقه‌مند به استقرار در پارک و همچنین اختصاص فضا به پردیس‌های استانی و مراکز نوآوری تخصصی؛ یکی دیگر از سیاست‌ها «ظرفیت‌سازی ارتباطی» با تمرکز بر توسعه شبکه‌های ارتباط انسانی، سازمانی و نهادی میان دانشگاه، صنعت، دولت و جامعه و دیگری «تنظیم‌گری» و طراحی و اجرای سیاست‌هایی برای هدایت کردارهای نوآورانه، تأمین تعادل میان رقابت و حمایت، کاهش مخاطرات (ریسک) و افزایش شفافیت در زیست‌بوم نوآوری و کارآفرینی دانشگاه است. «راهبری» و طراحی و ایجاد ساختار تصمیم‌گیری، مدیریت، ارزیابی و سیاست‌گذاری در پارک به‌گونه‌ای که هم چابک باشد و هم پاسخ‌گو یکی دیگر از سیاست‌هاست. همچنین در سیاست‌های اجرایی پارک، مواردی قابل ارائه است که نقش اجرایی و عملیاتی پارک را تعیین می‌کنند. به طور مثال رشد ظرفیت نوآوری از مسیر تعامل فعال با شتاب‌دهنده‌ها و سازنده‌ها با هدف تقویت زیست‌بوم نوآوری از طریق پیوندهای ساختار یافته و شبکه‌ای با فعالان این زیست‌بوم و یا رشد ظرفیت کارآفرینی از مسیر نهادسازی با هدف تأسیس نهادهایی که خلاهای زیست‌بوم کارآفرینی را پر می‌کنند (مالی، دانش، نهادی). همچنین رشد اشتغال پلتفرمی و ایجاد سکوهای مستند رشد جهشی با هدف ایجاد زیرساخت دیجیتال برای سکوهای که نوآوری باز، اشتغال فناوریانه و خدمات توزیعی را تسهیل می‌کنند از موارد دیگر است. رشد ارتباط با صنعت از طریق ایجاد مراکز نوآوری مشترک با هدف نهادهی‌سازی همکاری پایدار و دوجانبه میان دانشگاه و بنگاه‌های صنعتی و نیز دانشگاه و جامعه نیز مورد دیگری است که باید به آن توجه کرد.

موضوع شبکه‌سازی فعالیت‌های حوزه فناوری یکی از رویکردهای جدید و مورد تأکید رئیس دانشگاه بوده است. پارک چه نقشی در شبکه‌سازی و شبکه‌های حوزه فناوری ایفا خواهد کرد؟

ببینید «شبکه‌سازی» اساساً یک مفهوم ارتباطی و بسیار مهم است؛ مفاهیم ارتباطی بر پایه بنیادهای ارتباط شکل می‌گیرند مثلاً گفت‌وگو کردن، یک مفهوم ارتباطی است که برای شک گیری آن دست‌کم باید دو نفر باشند که زمینه‌های مشترکی برای گفت‌وگو داشته باشند؛ در شبکه‌سازی ــ به‌مثابه یک مفهوم ارتباطی و پیچیده ــ اصطلاحاً ما با یک «وضعیت مشتقه» رو به‌رو هستیم، یعنی شبکه‌سازی خودش معلول و مشتق شده از یک وضعیت پیشینی و قبلی است؛ اگر ما بر اساس ظرفیت نوآوری و ظرفیت کارآفرینی پیش برویم، از مسیر ایجاد ظرفیت در دانشگاه، عملاً بنیادهای شبکه‌سازی را شکل می‌دهیم در غیر این صورت با نوعی از فرمالیسم ساختاری روبه‌رو خواهیم شد که بدون آنکه دستاورد خاصی داشته باشیم مدام درگیر گزارش عملکردهای نمایشی و دروغین خواهیم شد.

به‌طور کلی، پارک‌های علم و فناوری از اینای نقش ارتباطی در زیست‌بوم نوآوری و کارآفرینی، شبکه‌سازی حوزه فناوری را از مسیرهای مختلفی تقویت می‌کنند، ازجمله ایجاد و توسعه کالبدی و زیرساخت‌های فیزیکی و دیجیتال (سکوهای همکاری آنلاین، تسهیل تعاملات چندجانبه مانند کسب‌وکارهای نو یا (استارت‌اپ‌ها، دانشگاه‌ها، صنایع و سرمایه‌گذاران) و برگزاری رویدادهایی مانند هکاتون و جلسات انتقال فناوری، توسعه خوشه‌های تخصصی، پیوند زنجیره ارزش از ایده تا بازار و کاهش چالش‌های شبکه‌سازی (با ارائه خدمات مشاوره حقوقی و اعتمادسازی). این نقش آفرینی منجر به شستاب در نوآوری، کاهش هزینه‌های انتقال فناوری و خلق ارزش اقتصادی پایدار برای اعضای زیست‌بوم نوآوری می‌شود. اگر بخوام در یک جمله عرض کنم، شبکه‌سازی تماماً به یک مفهوم کلیدی وابسته است؛ «اعتماد.» اگر اعتماد در زیست‌بوم نوآوری دانشگاه، رشد دهیم، ثمره آن قطعاً شبکه‌سازی و انسجام و پیوستگی ارتباطی در دانشگاه خواهد بود.

تأسیس پردیس‌های استانی یکی از اقدامات پارک علم و فناوری دانشگاه بوده است. الان چند پردیس در دانشگاه فعال است؟

فعلاً در دو واحد قزوین و نجف‌آباد، پردیس‌های پارک دانشگاه وجود دارند؛ این نکته، البته مسیر پررحمتی بوده است و بر اساس تلاش‌ها و زحمات دکتر طهرانچی، مدیران و همکاران پیشین در پارک، دکتر صدری‌مهر و دکتر بادکو و همچنین تلاش‌های معاونت محترم تحقیقات، فناوری و نوآوری دانشگاه و رؤسای هر دو واحد استانی، دکتر زرنالی و دکتر نعیمی به نتیجه رسیده است.

توسعه زیرساخت‌های فیزیکی و کالبدی برای تسهیل فعالیت‌های نوآورانه را نباید بتوان یکسی از مهم‌ترین مأموریت‌های کلیدی پارک در دوره جدید دانست. مشخصاً قرار است چه اتفاقی بیفتد؟ چه اقداماتی در این حوزه انجام داده‌اید؟

در اسفندماه ۱۴۰۳، یک‌شنبه شدم گام اول برای توسعه کالبدی و زیرساخت‌های فیزیکی پارک را با تلاش و پیگیری و همکاری ویژه دکتر فرورزفر، رئیس دانشگاه آزاد استان تهران به نتیجه برسانیم و حدود ۱۱۲۰۰ متر مربع به فضای اداری و ۲۲۰۰۰ متر مربع زیرساخت‌های کارگاهی را به زیرساخت‌های تحت مدیریت پارک اضافه کردیم. تلاش و انگیزه و رؤسای واحدهای مختلف استان تهران و همدلی و همراهی شسان با این مهم و به‌ویژه تلاش‌های شایسته دکتر جلال حیدریبگی، برای رسیدن به این موفقیت، بسیار کلیدی و اثرگذار بود. سه استان تهران و اصفهان و قزوین، پیشران این جریان تحولی و نوآوری در زیست‌بوم دانشگاه هستند و در حال حاضر در ۱۲ استان، توسعه پردیس‌های استانی در دستورکار ما قرار دارند؛ بنابراین تا پایان امسال، نیمی از استان‌های کشور (۱۵ استان)، «فن‌بازار نوآوری و کارآفرینی» دانشگاه را توسعه خواهند داد. البته ما در مرحله آماده‌سازی این زیرساخت‌ها هستیم و نهایتاً باید از مسیر وزارت عتف، مجوزهای قانونی را دریافت کنیم. به‌طور خاص و در یک گونه‌بندی، برنامه‌های محوری کوتاه‌مدت ما در حوزه توسعه زیرساخت، عبارتند از توسعه زیرساخت‌های پارک در ۱۵ استان؛ توسعه زیرساخت‌ها برای کسب‌وکارهای سکویی (پلتفرمی) و مراکز نوآوری تخصصی (دست‌کم در ۴ زنجیره)؛ ایجاد زیرساخت‌های هوش مصنوعی و داده برای استارت‌آپ‌ها که با محوریت منابع زیرساختی در دانشگاه پیش خواهیم رفت.

حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان و فناور در دوره جدید چطور دنبال می‌شود؟

مهم‌ترین نکته در پاسخ به پرسش شما این است: «نهاده‌سازی»؛ پارک از

مسیر نهاده‌سازی، باید خدمات زیرساختی، تأمین مالی و راهبری و کمک‌های متناسب برای بلوغ فناوری و توسعه بازار را ارائه کند.

حمایت‌ها و پشتیبانی‌های پارک از شرکت‌های مستقر باید بر اساس شکل‌گیری نهادهای تخصصی انجام شود و این اعم از نهاده‌سازی برای فضای کار اشتراکی، تأمین مالی، راهبری و بلوغ فناوری و توسعه بازار است. مشخصاً در شش ماه گذشته، در هر کدام از این حوزه‌ها قرارداده‌ا و همکاری‌هایی شکل گرفته است که برخی کاملاً فعال هستند، مثلاً در حوزه تأمین مالی، از توانمندی‌ها و ظرفیت شرکت سهامی عام «راستین ارزش سپهر» بهره خواهیم برد و با هدایت و پشتیبانی دکتر طهرانچی و تلاش‌های مجدانه دو معاون ایشان، دکتر مشکینی و دکتر جاکو، باید امکان خرید سهام عمده این شرکت برای پارک فراهم شد.

همچنین در حوزه خدمات فضای اشتراکی و توسعه زیرساخت، از تجربه و ظرفیت اعضای کلیدی شرکت‌های تخصصی «پارادایس‌هاب» و مجموعه «کندو» (در استان همدان) استفاده برده‌ایم؛ در فرایند برگزاری رویدادهای نوآوری و بلوغ تیم‌ها هم از ظرفیت دوستان «۱۰۰ استارت‌آپ» و «کانی‌بوم» استفاده می‌کنیم و در چهار استان تهران، قزوین، اصفهان و لرستان، برنامه رویدادهای نوآوری «کارپز» را شروع کرده‌ایم و به سرعت، گستره این رویدادها را به نیمی از کشور توسعه خواهیم داد.

توسعه کارآفرینی، گسترش اشتغال پلتفرمی و افزایش ارتباط با صنعت یکی از سیاست‌های اجرایی شماست که سال گذشته سخنان خود در آیین افتتاح ۱۰ شعبه پارک علم و فناوری واحدهای دانشگاه آزاد استان تهران به صراحت از آن صحبت کرده‌اید. در این خصوص توضیح دهید که قرار است شاهد چه اتفاقاتی در این حوزه‌ها باشیم؟

ما در دانشگاه آزاد، با یک «قابلیت بی‌نظیر» روبه‌رو هستیم؛ در هر جایی از ایران که نیروی انسانی توانمند هست، ما هم هستیم، هم سیاست‌ها و سازمان ما هست و هم استادان و مدیران و کارمندان ما، هم زیرساخت‌های ما و هم دانشجویان ما؛ بهره‌مندی از این قابلیت بی‌نظیر در فن‌بازار نوآوری و کارآفرینی دانشگاه، از جنبه‌های مختلفی قابلیت طراحی دارد و یکی از مهم‌ترین آن‌ها، الگوری اشتغال‌آفرینی سکویی (پلتفرمی) است. در ادامه جامعه شبکه‌ای‌اشده، ما وارد دوران جدیدی از حکمرانی شده‌ایم که از آن به «الگورکراسی (Algocracy) یاد می‌شود، یعنی به دوران حاکمیت و حکمرانی الگوریتم‌ها و شبکه‌های الگوریتمی وارد شده‌ایم و با وضعیت «جامعه فرایوبسته» (Hyperconnected Society) روبه‌رو شده‌ایم؛ نوپدیده‌هایی مثل اقتصاد گیگ (Gig Economy) و کارآفرینی پلتفرمی (Platform Entrepreneurship) را هم باید در همین بافتار تحلیل کرد. حالا در این وضعیت فرغنج، چالش‌ها نیز همین شبکه‌ای و فراگیر خواهند بود؛ و دست‌کم می‌شود دورویکرد منفعل یا فعال را در این وضعیت در نظر گرفت. پیشنهاد و ایده‌ما در پارک و بر اساس یک رویکرد فعال، حرکت کردن به‌سمت توسعه کارآفرینی و اشتغال‌زایی بر اساس پلتفرم‌ها و سکوهای دیجیتال است که در حوزه‌های تخصصی صورت‌بندی و ایجاد شده‌اند. اگر نخواهیم سخت‌گیرانه به موضوع نگاه کنیم، پلتفرم اساساً موضوع ساده‌ای است؛ باید فضایی را برای ارتباطات ایجاد کنیم که آدم‌ها، بهتر و بیشتر همدیگر را بشناسند (هم‌شناسی) و تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان بتوانند در آن با یکدیگر تعامل داشته باشند و برای هر دو طرف ارزش‌آفرینی صورت گیرد.

به‌عنوان نمونه، ما اکنون وارد ساختار سهامداری چند استارت‌آپ موفق و پلتفرمی «با سلام»، «باکسیت» و «روناد» شده‌ایم؛ «با سلام» که نیازمند تعریف نیست اما «باکسیت» در حوزه لجستیک و پُست (نقل و انتقال بسته‌های پستی) و «روناد» در خدمات فضای انبارهای اشتراکی فعال هستند؛ شبکه گسترده دانشجویان و کارمندان ما و همچنین زیرساخت‌های فراگیر ما در کشور، به‌سرعت می‌توانند به توسعه این سکوها بینجامند؛ در نتیجه از طرفی ما به‌تدریج به توسعه بازار کسب‌وکارها (به‌ویژه از مسیر با سلام) و همچنین به توسعه اشتغال دانشجویان کمک کرده‌ایم و از طرف دیگر بخش‌هایی از زیرساخت واحدها را مولد کرده‌ایم و نهایتاً با رشد مقیاس‌پذیر و بزرگ این استارت‌آپ‌ها، منابع بزرگی را برای پارک و دانشگاه ایجاد خواهیم کرد. از این دست ایده‌ها بسیاریند و متناسب با موقعیت‌ها و نیازهای منطقه‌ای، فهرستی از آن‌ها را فعال خواهیم کرد، این مسیر را نوعی نهادسازی پلتفرمی باید بدانیم که به تحقق مشارکت مردم در اقتصاد و مردم‌سازی اقتصاد و نیز رشد سرمایه‌گذاری در تولید خواهد انجامید.

پارک علم و فناوری دانشگاه برای تحقق شعار سال چه کاری می‌تواند انجام دهد؟

شعارهای سال، در منظومه فکری رهبر گرامی انقلاب، حلقه‌هایی از یک زنجیره فکری منسجم و حاکی از ایجاد یک وضعیت معنایی و گفت‌مانی برای همگرایی سیاسی و مدیریتی در کشور است. مفهوم «سرمایه‌گذاری برای تولید» نیز یک مفهوم است که ناظر به یک شرایط پیشینی و مشتقه است، یعنی برای تحقق این شعار، ابتدا باید «زمینه‌های جذب سرمایه» را به وجود بیاوریم. به نظر من تلاش مجاهدانه برای توسعه و رشد ظرفیت نوآوری و ظرفیت کارآفرینی ــ آنچه‌ان که در نظریه سیاستی پارک عرض کردم ــ زمینه‌ساز اصلی برای تحقق شعار خواهد بود و معیارهای توفیق پارک نیز بر اساس محقق شدن این دو ظرفیت کلیدی، قابل ارزیابی خواهند بود. هدف‌گذاری پارک برای تحقق بزرگ‌ترین زیست‌بوم نوآوری و کارآفرینی در کشور با شاخص‌هایی مانند «تعداد کسب‌وکارهای فعال پارک»، «حجم قراردادهای سرمایه‌گذاری» و «حجم قراردادهای انتقال فناوری به صنعت» و «حجم فروش تولیدات نوآورانه» و از این قبیل، قابل ارزیابی خواهد بود و امیدوارم در پایان امسال بتوانیم گزارش قابل قبولی از عملکرد سالانه خود را گزارش کنیم. مطالبه‌گری و نقد فعال رسانه‌ا از عملکرد پارک را البته در این وادی مهم، بسیار مؤثر می‌دانم و در پارک تلاش می‌کنیم از نقدها و پیشنهادهای اهالی رسانه نیز بهره ببریم.

بی‌آنکه قصدی برای توجیه ضعف عملکرد سازمانی خودم داشته باشم باید عرض کنم شرایط عمومی کشور و نوسانات ناشی از نرخ‌های کلیدی اقتصاد ملی و کلان، در نحوه تحقق شعار سال بسیار اثرگذار خواهند بود، یعنی ما هر چقدر در یک فضای بخشی ــ مثل نوآوری در زیست‌بوم دانشگاه ــ فعال باشیم اما از آن‌سو دولت و مجلس و قوه قضائیه، نهایتاً به سیاست‌های انفعالی و دلاری شدن بیش از پیش اقتصاد ایران و ژویه‌های کوتاه‌نگر و شوک‌درمانی و نهایتاً تداوم تورم رکودی تن بدهند، کار ما را سخت‌تر و مشکل‌تر می‌کنند و رسیدن به نتایج را دورتر و دیرتر خواهند کرد؛ هر چند ما با امید و تلاش به پیش خواهیم رفت تا «فن‌بازار نوآوری و کارآفرینی» در دانشگاه را بهتر و بیشتر رشد دهیم.